

ผลของกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม  
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Effects of the Buddhist Psychoeducation Group on Developing Moral Decision  
for Secondary School Students

อัจฉรา อินโต\*

อาภา จันทรสกุล\*\*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาผลของกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ 3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคอนคาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 14 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม จำนวน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง 30 นาที เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือ โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม แบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา แบบบันทึกประสบการณ์การเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาฯ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาและผู้นำกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test และ The Mann - Whitney U Test

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน 2) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

\*นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

\*\* รองศาสตราจารย์ สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทางสถิติที่ระดับ.05 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสตร์มากขึ้น อีกทั้งการเข้าร่วมกลุ่มช่วยให้พวกเขามีโอกาสได้ฝึกพัฒนาตนเองในหลายด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม, ด้านการฝึกสติ และการฝึกด้านปัญญาโดยฝึกวิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ การเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาทำให้มีประสบการณ์ได้สำรวจความรู้สึกและแลกเปลี่ยนพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนี้กลุ่มยังจัดประสบการณ์ให้ฝึกการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม

#### Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the effects of the Buddhist psychoeducation group to increase moral decision of secondary school students 2) to compare the moral decision level of the experimental group who participated in the Buddhist Psychoeducation Group and the control group 3) to study students' opinions who participated in a Buddhist Psychoeducation Group program. This research was the experimental design. The sample were 28 Mathayomsuksa five students at Donkawittaya School in Suphanburi Province. The sample was divided into an experimental group and a control group, 14 students in each group. The experimental group participated in the Buddhist Psychoeducation Group program for 15 sessions, one and a half hour per each session, totally 22 hours 30 minutes. The instruments used in this research were the Buddhist Psychoeducation Group program, the Moral Decision Test for Secondary School Students, a Student Self-Report towards the Buddhist Psychoeducation Group, the Questionnaire about the student's opinion towards the Buddhist Psychoeducation Group program and the Group Leader. The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test and the Mann - Whitney U Test were used for data analysis. The research results indicated that:1) The posttest score on moral decision of the experimental group were higher than the pretest scores at .05 level of significance. 2) The pretest and posttest score on moral decision of the control group were not significant difference at .05 level. 3) The posttest score on of the experimental group are higher than posttest scores of the control group at .05 level of significance. 4) The experimental group reported that participating in the Buddhist Psychoeducation Group helped them to increase their understanding of moral decision according

to Buddhist principles. They also had a chance to improve themselves in these aspects; behaviors, mind consciousness training and wisdom training by Yonisomanasikara thinking method. In group training process they had the experience of exploring their feelings and exchanged such topics concerning moral problems. Group also provided the experience for them to practice confronting with the different cases concerning moral problems.

ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างเร่งรัด โดยเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504-2509 จนถึง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ที่เน้นเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาทางด้านนี้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เกิดการขยายตัวของเขตเมือง มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ประชาชนจากชนบทหลั่งไหลมาทำงานตามโรงงานต่างๆในเขตเมืองอย่างแน่นขนัด ทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและละเลยทางด้านพัฒนามนุษย์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน เป็นฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ แต่ปัญหาทางจริยธรรมดังกล่าว ไม่ได้ลดน้อยถอยลง ยังคงทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้จาก ปัญหาทางอาชญากรรมที่ถูกนำเสนอทางสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ให้เห็นเป็นประจำทุกวัน ปัญหาค่านิยมในกลุ่มวัยรุ่น ที่ยึดติดในคุณค่าของวัตถุนิยมและมีนิสัยใช้จ่ายเงินเกินกว่าสถานภาพของตน ปัญหาอบายมุข และแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีที่นับวันจะมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและจะมีปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย ซึ่งปัญหาต่างๆเหล่านี้ เป็นผลมาจากการที่สังคมของเราไม่ได้แก้ปัญหาต่างๆอย่างจริงจัง มุ่งเน้นแต่การพัฒนา การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งปัญหาทางด้านจริยธรรมที่สังคมของเราควรตระหนักและให้ความสำคัญมีมากมาย และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจะเร่งหาแนวทางการแก้ไข ดังจะเห็นได้จากการที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับ สวนคสิต โพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองทั่วประเทศ โดยสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดต่างๆทั่วประเทศที่เป็นตัวแทนของภูมิภาค จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 2,788 คน ทำการสำรวจเรื่อง วิกฤตคุณธรรมเยาวชนไทย พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนไทยที่สังคมพึงตระหนัก 5 อันดับ ได้แก่ 1) การใช้สินค้าฟุ่มเฟือยยึดติดกับวัตถุนิยม 25.21 % 2) การแต่งตัวที่โป๊เปลือย ไม่ถูกกาลเทศะ/ตามแฟชั่นต่างชาติ 24.83 % 3) การมีวามอบายมุขเช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดินยา เที่ยวกลางคืน ดินเกม 20.05% 4) มีอิสระทางความคิด กล้าคิดกล้าแสดงออกมากเกินไปจนเกินงาม 15.49 % 5) ก้าวร้าว

ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญู ขาดสัมมาคารวะ 14.43% ( สวนดุสิต โพล, 2550) ซึ่งจากการสำรวจดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เยาวชนซึ่งกำลังจะเป็นอนาคตของชาติมีความลุ่มหลงมัวเมา ในวัตถุนิยม อบายมุขต่างๆ การดำเนินชีวิต ไม่ก่อให้เกิดแรงมุ่งแห่งการพัฒนาตนเอง จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 7) ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แสดงให้เห็นถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ทั้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา พร้อมทั้ง มีความรู้คู่กับคุณธรรมและจริยธรรม

การตัดสินใจเชิงจริยธรรม คือ การตัดสินใจของบุคคลที่จะเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำ พฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ทางจริยธรรม โดยการตัดสินใจเลือกนั้น เป็นผลจากองค์ประกอบด้านความคิด(ปัญญา) อธิบายจากผลดีที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวมในระยะสั้นและระยะยาว องค์ประกอบด้านจิตใจ (คุณภาพจิตและสุขภาพจิต) อธิบายจากคุณธรรมที่ใช้และความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังการตัดสินใจ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจะเกิดมีขึ้นได้ บุคคลจะต้องได้รับการพัฒนาและดำเนินชีวิตตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นระบบของการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กัน ทั้งในด้าน พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มนุษย์จึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆกันแยกจากกันไม่ได้ เนื่องจากแต่ละองค์ประกอบเป็นปัจจัยที่ส่งผล ซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อชีวิตเข้าไปสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านวัตถุ หรือ กับบุคคล สภาพจิตใจของเราก็ทำงาน ก็มีความรู้สึกกับสิ่งนั้นไปด้วย และในขณะเดียวกัน ปัญญา ก็มี ความรู้ ความเข้าใจ ความนึกคิดต่อสิ่งนั้นด้วย ทุกด้านสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แม้เราจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมจะทำให้มนุษย์สามารถ อยู่ในสังคมโดยมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆที่เป็นไปอย่างเกื้อกูล ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รู้จักเลือกเสพบริโภคใช้สอย วัตถุต่างๆอย่างไม่ยึดติดในค่านิยม แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการพัฒนาตนเอง ทำให้บุคคลมีจิตใจที่ดีงาม มีความความสุข ความเข้มแข็งมั่นคงทางอารมณ์ ในด้านปัญญา ทำให้มนุษย์ รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถดับทุกข์ได้ คือ การดำเนินชีวิตเป็น สามารถปฏิบัติต่อทุกสิ่งได้อย่างถูกต้อง ใช้ชีวิตเพื่อการเรียนรู้ จะทำให้พบสภาวะ ปลอดปัญหา พันทุกข์

เยาวชนไทย คือ บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งในวัยนี้อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการทางเซาว์ปัญญา อีกทั้งวัยรุ่นยังเป็นระยะที่เด็กกำลังสร้างรูปแบบของค่านิยม ศีลธรรมจรรยาเฉพาะตนและเฉพาะสังคม(ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) การจัดการศึกษาที่เน้นประสบการณ์ให้นักเรียนได้พัฒนา

จริยธรรมจึงมีความจำเป็นมากในช่วงวัยนี้ สอดคล้องกับที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545: 371) ได้กล่าวไว้ว่า “พัฒนาการทางจริยธรรมจะเกิดควบคู่กับพัฒนาการทางเซาว์ปัญญา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งการเรียนในระดับชั้นนี้ นักเรียนกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง นอกจากนี้ พัฒนาการของวัยรุ่นในช่วงวัยนี้กำลังมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมให้กับนักเรียน โดยที่นักเรียนได้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้าน พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง คิงาม ในการเผชิญสถานการณ์ทางจริยธรรม ที่การตัดสินใจ ประกอบไปด้วย คุณลักษณะทางด้านปัญญา คำนึงถึงผลดีผลเสียทั้งต่อตนเองครอบครัวและสังคมส่วนรวมในระยะสั้นและระยะยาว มีคุณธรรมประจำใจ และองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ที่มีคุณสมบัติทางด้านคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต

กลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์มีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลุ่มจิตศึกษามีกระบวนการกลุ่มที่เน้นการพัฒนาทางด้านกระบวนการคิด การแก้ปัญหาซึ่งผู้นำกลุ่มจิตศึกษาสามารถสอดแทรกกิจกรรมและสื่อต่างๆ เข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อปลูกฝังและพัฒนาทักษะการตัดสินใจเชิงจริยธรรม นอกจากนี้กลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ ยังมีความเหมาะสมกับการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลางที่มีพัฒนาการทางด้านสังคมดีกว่าวัยที่ผ่านมา เด็กสามารถที่จะเข้าร่วมกลุ่มได้ดี เพราะกลุ่มจะสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมของเด็กในด้านต่างๆ ได้ เช่น การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งกันและกัน และการสำรวจและเรียนรู้ตนเองจากการเข้ากลุ่ม การใช้กลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ในการพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม จึงมีความเหมาะสม เพราะเป็นกลุ่มที่เน้นการพัฒนามนุษย์ ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เป็นผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ และได้รับประโยชน์สูงสุดในชีวิต แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังมีน้อยมาก ดังนั้น การศึกษาผลของกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษา เพื่อศึกษาผลของกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเปรียบเทียบการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ อีกทั้งทราบความคิดเห็น

ของนักเรียนที่มีต่อ โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลอง ที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคอนคาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2551 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 คน และกลุ่มควบคุม 14 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการโดยสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกนักเรียนมา 1 ห้องเรียน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 แล้วขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ประจำชั้น ให้ผู้วิจัยเข้าไปพบปะชี้แจง เพื่อประชาสัมพันธ์กับนักเรียนถึง โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษากับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ซึ่ง โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาจะใช้เวลาช่วงเย็น หลังเลิกเรียน ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ผลปรากฏว่ามีนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วม โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษา จำนวน 28 คน แล้วนำรายชื่อของนักเรียนมาสุ่มนักเรียนไว้ในกลุ่มทดลอง 14 คน และกลุ่มควบคุม 14 คน ส่วนนักเรียนที่ไม่สมัครใจเข้าร่วม โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษา เพราะไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้เนื่องจากความจำเป็นต่างๆ เช่น นักเรียนที่บ้านอยู่ไกลจากโรงเรียนมากต้องรีบเดินทางกลับบ้าน นักเรียนที่ต้องกลับไปช่วยงานขายของที่บ้านเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ นักเรียนที่เป็นนักกีฬาต้องฝึกซ้อมกีฬาตอนเย็น และนักเรียนที่เป็นผู้มีสุขภาพไม่ดีต้องไปพบแพทย์เป็นประจำ เป็นต้น แล้วจึงให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษา ณ ห้องแนะแนวโรงเรียนคอนคาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองทุกคนต้องเข้าร่วม โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาทุกครั้งตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ถ้า นักเรียนคนใดไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้ต้องแจ้งให้ผู้นำกลุ่มทราบล่วงหน้า หลังจากสิ้นสุดกลุ่มจิตศึกษาครั้งที่ 14 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาและต่อผู้นำกลุ่ม ภายหลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาครั้งที่ 14 แล้ว เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาคำนวณคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาและหาค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test และ The Mann - Whitney U Testรวมทั้งนำข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อกลุ่มจิตศึกษาและต่อผู้นำกลุ่มภายหลังการปิดกลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile deviation)



จากการศึกษาเรื่องผลของกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัย พบว่า 1. ภายหลังจากเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายหลังจากทดลอง พบว่า มีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน 2. ภายหลังจากเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์มีผลต่อการพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ซึ่งในกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยลักษณะของโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษา คือ ในเบื้องต้นของการเข้าร่วมกลุ่มแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนฝึกสติเพื่อการรับรู้ตนเอง ในสภาวะปัจจุบันครั้งละ 15 -20 นาที ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ฝึกวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 6 วิธี ได้แก่ วิธีคิดแบบเร้ากุศล วิธีคิดแบบเห็นคุณค่า โทษและทางออก วิธีคิดแบบรู้คุณค่าเห็นคุณค่าเทียบ วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมชาติ วิธีคิดแบบแก้ปัญหาและวิธีคิดแบบแจกแจงหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการฝึกถูกวิธีนำไปสู่ปัญญา อันเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม นอกจากนี้สมาชิกได้มีโอกาสสำรวจตนเองเกี่ยวกับการเผชิญสถานการณ์ทางจริยธรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก รวมทั้งได้ฝึกการเผชิญสถานการณ์ทางจริยธรรมด้วยการบูรณาการสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้ากลุ่ม นำไปสู่การเลือกตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง ดีงามตามหลักจริยธรรม

จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์มีผลต่อการพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสตร์ ส่งผลให้คะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนสูงขึ้นภายหลังจากทดลอง ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มจิตศึกษาตามแนว

พุทธศาสตร์เน้นการพัฒนาตนมนุษย์ ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เป็นผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บรรยากาศของการยอมรับ และไว้วางใจช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม นอกจากนี้กระบวนการกลุ่มจิตศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นได้แก่ การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งกันและกัน และการสำรวจและเรียนรู้ตนเองจากการเข้ากลุ่ม

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาได้ระดับหนึ่ง ดังนั้น โปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาดังกล่าวจึงเป็นเครื่องมือที่จะสามารถช่วยให้ครู อาจารย์แนะแนว นักจิตวิทยา ตลอดจนบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกลุ่มจิตศึกษาหรือเพื่อจัดกิจกรรมในการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสตร์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเชิงจริยธรรมต่อไป

2. กิจกรรมที่นำมาใช้ในการฝึกสติให้กับนักเรียนนั้น ผู้วิจัยอาจปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมโดยควรคำนึงถึงอายุ ความสนใจของสมาชิกกลุ่ม ความถนัดหรือความชำนาญของผู้วิจัย ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ เช่น สถานที่ในการฝึก ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึก ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกสติ เพื่อการรู้เท่าทันตนเองในสภาวะปัจจุบัน

3. ผู้ที่สนใจนำโปรแกรมกลุ่มจิตศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ควรมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ก่อนนำมาพัฒนาเป็นสถานการณ์วิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกกลุ่ม

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยควรสร้าง โปรแกรมและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะศึกษาเพื่อส่งผลให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มที่จะศึกษา



2. ควรมีการติดตามผลการวิจัยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว เพื่อจะได้ทราบถึงความคงทนในพฤติกรรมของนักเรียนภายหลังเสร็จสิ้นการเข้าร่วมกลุ่มจิตศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). 2549. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สวนดุสิตโพล. 2550. วิถุดุสิตธรรมเยาวชนไทย (online) : <http://dusitpoll.dusit.ac.th> (30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550)
- สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 (online) : <http://www.nesdb.go.th>(15 พฤษภาคม พ.ศ. 2550)
- Brown, N.W. 2004. **Psychoeducational group : process and practice.** (2<sup>nd</sup>ed). New York : Brunner-Routledge.